

Van het meer en de rand

Toekomstvisie voor
de Randmeren 2030 – 2035

VAN HET MEER EN DE RAND

NAAM

ORGANISATIE

CONTACTGEGEVENS

NOTITIES

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 20 evenly spaced horizontal blue lines across its entire width. The paper is otherwise completely empty, with no margins, text, or other markings.[illegible]

VAN HET MEER EN DE RAND

23

VOOR EN MET ELKAAR

35

DE KUNST VAN HET DROMEN

45

DE RANDMEREN IN PERSPECTIEF

71

DE BELEIDSREALITEIT

87

HET KOMPAS

103

SAMENWERKEN AAN UITVOERING

117

Ooit de zee en het land.
Met vissers en boeren. Ze hadden
veel verbinding met de natuur,
Zij konden de natuur lezen en wisten
wanneer het ging regenen,
hoe laat het was zonder horloge.
Het ging vroeger of over het water,
of over het land.
En nu nog altijd...
De vogels: zeearend, ijsvogel
boven het water.
Met weilanden die door boeren
beheerd worden.
Met lakenvelders, koeien die
lopen achter de molen.
Met randen van groen, riet, gors,
oude zandduinen en meidoorns.
Moerasbossen bij beekmondingen,
die meanderen en ervaren dat
het waterpeil fluctueert.
Er ondiep water is voor watervogels
Waar echte wildernis is
met groot wild, herten,
die kunnen overzwemmen.
Dit is ons meer en onze rand!

(gebaseerd op een Randmerensessie)

WOORD VOORAF

Deze visie is gebouwd door mensen in, uit en over het Randmerengebied aan het woord te laten en te laten dromen. Ideeën stroomden binnen, van lokale initiatieven zoals buurtprojecten en gemeenschapsactiviteiten tot grootschalige nationale inspanningen. Ideeën voor vandaag en voor de toekomst. We gingen op pad met als uitgangspunt: alle suggesties zijn goed. Vele ideeën sloten op elkaar aan en vormen samen een lonkend perspectief voor de toekomst van het meer en de rand.

De Randmeren zijn prachtig en de inzet is om, met de verzamelde ideeën, het meer en de rand nog mooier en ook toekomstbestendig te maken. De Gebiedscoöperatie Gastvrije Randmeren wil dat ook de komende generaties de voordelen van deze prachtige en waardevolle plek voor Nederland kunnen ervaren. De Randmeren verdienen een bijzondere toekomst, waarin mens en natuur in harmonie samenleven. We respecteren en beschermen de schoonheid van natuur en landschap, terwijl we genieten van de recreatieve en sportieve mogelijkheden. Laten we blijven dromen, verbindingen versterken en samen bouwen aan een toekomst waarin recreant en natuur hand in hand gaan.

Dank aan iedereen voor hun bijdragen, die ons hebben geïnspireerd, geholpen kritisch te kijken, verschillende belangen en opvattingen hebben getoond, en veel plezier hebben gebracht.

TOEKOMSTVISIE IS INSPIRATIEDOCUMENT EN KOMPAS

Deze Toekomstvisie heeft twee functies. Ze is allereerst het kompas voor de Gebiedscoöperatie Gastvrije Randmeren. De visie geeft richting aan de activiteiten van de coöperatie en de besteding van haar financiële middelen in de komende tien jaar. Daarnaast is de visie bedoeld als inspiratiedocument en uitnodiging aan partners om samen op te trekken. De visie vormt een inspiratiebron voor

concrete acties en voor beleid dat voor zover nodig wordt vastgelegd in omgevings- en andere visies en plannen van de overheden.

VOLG BOUWSTENEN VOOR DE HOOFDLIJN

Deze Toekomstvisie hoeft je niet per se van A tot Z te lezen. Tip voor de snelle lezer: elk hoofdstuk bevat een bouwsteen; achter elkaar lezen ze als een samenvatting van deze visie.

1. INTRODUCTIE

De Randmeren zijn waardevol en geliefd, zo kwam naar voren tijdens de Randmerensessies met meer dan 400 mensen. Het is niet vanzelfsprekend dat het meer en de rand zo gaan blijven. Daar is onze gezamenlijke inzet voor nodig.

BELEVING VAN HET MEER EN DE RAND

De gebruikers van het Randmerengebied prijzen de openheid en weidsheid en zijn trots op het landschap waar rust en ruimte het beeld bepalen. Mensen beseffen steeds meer hoe belangrijk het is om onze natuurlijke omgeving te beschermen en te behouden voor toekomstige generaties. Dit besef leidt tot initiatieven die gericht zijn op het verduurzamen, zodat de omgeving zijn natuurlijkheid en schoonheid kan behouden. Wat opviel: aan het begin van de Randmerensessies liepen de meningen vaak nog uiteen en bij de afsluiting was er regelmatig meer inzicht en begrip voor elkaars opvattingen. Mensen die binnenkwamen als visser, zeiler/schipper, watersporter, badgast of natuurliefhebber bleken tijdens het gesprek óók begrip en waardering te hebben voor de andere kwaliteiten van de Randmeren. Dat biedt kansen om samen verder te werken. De liefde voor het meer en zijn rand is groot; het beleven van het water vanaf de kant en andersom is een unieke ervaring.

Een impressie vanuit de Randmerensessies:

- de ruimte, ruimte, ruimte. Het is een plek waar mensen kunnen ontsnappen aan de drukte van het dagelijks leven en tot rust kunnen komen in de natuur. Het gevoel van ruimte en rust maakt therapeuten overbodig, zo meldde een van de deelnemers;
- waardering voor de unieke flora en fauna. De voor natuurliefhebbers belangrijke beschermde status van Natura 2000-gebied beschermt de natuurlijke omgeving tegen schadelijke invloeden;
- de uitgesproken wens om te recreëren en te ontspannen in de natuur. Mensen willen genieten van de natuur zonder deze te verstoren;
- de fraaie eilanden en vele randen in de Randmeren. Deze eilanden zijn bijzonder en bieden een unieke ervaring, en er zijn vele vormen van randrecreatie zoals suppen, foilen, kanoën, kiten, wandelen en fietsen;
- de beste visplekken van Europa. Vissers komen hier daarom graag en de vismogelijkheden zijn goed.

HEIMWEE NAAR DE ZEE

Vanaf 1932 werd de Zuiderzee afgescheiden van de Noordzee en de Waddenzee. De Zuiderzee veranderde van een zoute zee in een zoet meer, dat voortaan het IJsselmeer zou heten. Vervolgens werden grote delen van het IJsselmeer drooggelegd om nieuwe polders te creëren, zoals Oostelijk en Zuidelijk Flevoland. De Randmeren zijn ontworpen om de waterhuishouding van de nieuwe polders te scheiden van die van het omliggende oude land. Dit was noodzakelijk om te voorkomen dat het grondwaterpeil in het oude land zou dalen en om wateroverlast in de nieuwe polders te vermijden. De Randmeren fungeren als een bufferzone, waardoor de waterdruk in balans blijft en zowel het oude

als het nieuwe land beschermd worden tegen overstromingen en verdroging. Voor degenen die van en aan de zee leefden, veranderde alles: het uitzicht, de dijk en kustlijn, het strand, de geur van het water, de functionele band met het water en de economie. Met weemoed denken zij terug aan hoe het was. Dit geldt vooral voor de bewoners van de oude Zuiderzeesteden, zoals Naarden, Huizen, Spakenburg, Nijkerk, Harderwijk, Elburg en Kampen, die een rijke geschiedenis delen met schippers, platbodems, kotters, botters, en kogges. De heimwee naar de zee, met de mooie herinneringen en ook de pijnlijke verliezen van vele naasten, blijft bestaan. Aan de overkant van de oude Zuiderzeekust ligt de jonge geschiedenis van de Flevopolders. Deze polders, bewoond door pioniers en inmiddels de derde generatie bewoners, hebben een andere kijk op hun land en het water dan de inwoners van de oude Zuiderzeesteden. Zij zijn gefascineerd door de wind, lastig voor de fietsers, noodzakelijk voor de watersporters, maar ook door de strakke lijnen van de nieuwe polders en de openheid van het landschap.

STORMACHTIGE ONTWIKKELING

Veranderingen vonden in het Randmerengebied in een rap tempo plaats in de jaren na de inpoldering van de Flevopolder tussen 1968 en 1984. Zonder hier alle plekken een voor een langs te lopen, een korte impressie: de meren verschillen in leeftijd, oppervlakte, diepte, variatie aan diepten, beroepsvaart, enzovoorts. Er zijn vaargeulen gegraven en eilanden gecreëerd met de vrijgekomen grond. Er zijn enkele diepe zandwingaten en vele ondiepe zones langs de oude Zuiderzeekusten. De Randmeren staan in verbinding met grotere ecosystemen zoals de Oostvaardersplassen, de Veluwe en het Gooi en Eemland. Dergelijke systemen bieden een thuis aan een breed scala aan dieren en planten. Aan de Flevolandse zijde zijn bij de inpoldering vele stranden aangelegd voor recreatie van de 'nieuwe inwoners', die leven op de bodem van de zee, gemiddeld 5 meter onder de zeespiegel.

Recreatieve eilanden zijn voorzien van havenkommen, terwijl natuureilanden tot volle wasdom zijn gekomen. Met recreatiebetonning, zwemlijnen en drijflijnen worden recreatie, watersport en natuur afgebakend en beschermd.

Het Randmerengebied is een paradijs voor natuurliefhebbers en recreanten met zijn langgerekte doorvaart voor de watersport, de rechte dijken en onbewoonde eilandjes. Van vogelspotten tot festivals en visserijdagen, de veelzijdige recreatiemogelijkheden zijn eindeloos. Steeds meer mensen komen hier om te genieten van de meren en per fiets, te voet, per auto, per boot, per kite, in een kano, per sup of hoe dan ook, het meer, de rand en het land te verkennen.

De druk op de ruimte is groot. Met 18 miljoen mensen in ons land vragen wonen, recreëren, werken en het verkeer veel ruimte, wat voor een belangrijk deel ten koste gaat van nog niet bebouwde gebieden. In de tweede helft van de vorige eeuw zijn er zo'n 180.000 woningen gebouwd in Flevoland en de Noordoostpolder en in de komende decennia zullen er nog eens ongeveer 40.000 bij komen. Andere ruimteclaims zijn er door de plaatsing van vele windturbines en aanpassing van de dijken vanwege de klimaatadaptatie met een stijging van de zeespiegel. Hoe ziet de toekomst eruit? Over 10, 20 of 50 jaar? Als we terugkijken naar 1975, ongeveer 50 jaar geleden, kunnen we niet anders dan concluderen dat de ontwikkelingen sindsdien op z'n minst stormachtig zijn geweest.

OVERSTAG?

Er gaat veel goed en toch is er nog een forse lijst van verbeteringen die mensen in de Randmerensessies naar voren brachten. Soms zijn er echte tekortkomingen, soms ook 'kan het net', maar zal met een beetje meer aandacht veel aan kwaliteit kunnen worden gewonnen. Deelnemers brachten onder andere de volgende verbeterpunten in:

- de balans tussen natuur en recreatie;
- de bereikbaarheid. Dit geldt op het niveau van de locatie,

de bereikbaarheid van het water met een trailer, aanlegplaatsen, steigers, overstappunten voor kano's, de toegankelijkheid van strand en voorzieningen voor minder mobiele mensen, de figuurlijke bereikbaarheid voor mensen met een kleine portemonnee, en de fysieke bereikbaarheid met bijvoorbeeld meer openbaar vervoer;

- de spreiding van recreanten, zowel geografisch als in de tijd. Ook voor de inwoners, de mensen die 365 dagen per jaar in dit Randmerengebied leven en vele recreanten en gasten ontvangen, moet het hier mooi en fijn blijven;
- de herkenbaarheid en aanpassing van plekken, zodat duidelijk is: hier randrecreatie, waterrecreatie, vaarroute en daar natuur om met rust te laten of juist niet te komen (beleven);
- de bescherming van de biodiversiteit van de rietkragen en rietmoerassen. Deze oevers staan onder druk door de veranderende waterstanden en menselijke activiteiten.

De Randmeren bleven zich de afgelopen jaren verbeteren als een meer en rand waar natuur en recreatie beter hand in hand gaan. Met respect voor de natuur en de lokale gemeenschap wordt gewerkt aan nieuwe voorzieningen, betere toegankelijkheid en behoud van de unieke biodiversiteit. Dit gaat niet vanzelf en dit gaat niet vanzelf goed; zeker niet gezien alle complexe transitie, zoals klimaatverandering, energietransitie, woningbouw, landbouwtransitie et cetera, waarmee we te maken hebben. Een rijke natuur met een grote diversiteit aan soorten kan alleen bestaan wanneer de milieuoedities goed zijn. Dit is een kwetsbaar evenwicht. Eind jaren '60 veroorzaakten fosfaten en nitraten voor het eerst een 'groene soep' van troebel water door algen, waardoor waterplanten verdwenen. In de jaren '80 hebben vele partijen intensief samengewerkt om de overmatige algengroei te bestrijden, wat succesvol was. Rond 1992 begon de strijd tegen overmatige algengroei vruchten af te werpen. De situatie van weleer leek terug te keren. De terugkeer van fonteinkruiden wordt gezien als een bewijs hiervan.

BOUWSTEEN

De druk op de beschikbare ruimte zal de komende tien jaar verder toenemen. Natuur en recreatie bevinden zich momenteel in een kwetsbaar evenwicht, dat gemakkelijk verstoord kan worden. De gezamenlijke uitdaging is om het meer en zijn rand toekomstbestendig te maken, waarbij de balans tussen natuur en recreatie gewaarborgd blijft.

2. VOOR EN MET ELKAAR

De Randmeren verdienen een samenhangende aanpak en dat krijgen ze ook.

In de Randmerensessies is gesproken over, gelachen om, gedeeld, en ontdekt.

Dit ging niet over prognoses, maar over toekomstdromen, gedeelde waarden en wederzijdse loyaliteit. Er werden ook zorgen geuit, over het behoud van kernkwaliteiten in de toekomst. Bovenal straalden de sessies een grote betrokkenheid uit.

INBRENG VAN 1.000 MENSEN

Deze Toekomstvisie is het resultaat van de inbreng van zo'n 1.000 mensen bij bijeenkomsten, via de website en als reactie op de kunstwerken. Wie zijn deze 1.000 mensen? Dit zijn bewoners, ondernemers, ambtenaren, bezoekers, recreatie- en natuurliefhebbers, wetenschappers, bestuurders, kunstenaars, en anderen in het Randmerengebied. In zeven interactieve bijeenkomsten op verschillende locaties verspreid door het Randmerengebied zijn de vragen aan de orde geweest: hoe kunnen het meer en de rand zich ontwikkelen? Wat brengt de toekomst? En hoe gaan we

daar slim mee om? De opkomst bij deze bijeenkomsten was groot en leverde veel ideeën op van enthousiaste deelnemers. Door elkaar mee te nemen in de (toekomstige) kwaliteiten ontstond een gedeelde trots en was er een veilige en aangename sfeer om de ideeën met elkaar te ontdekken en te bespreken. Hierdoor ontstond ook eigenaarschap, ondernemerschap en een creatieve aanpak. Vertrouwen en respect voor ieders belangen waren (en zijn) hierbij de basis. Deze mensen deelden hun ideeën over een toekomst waarin mens en natuur in harmonie samenleven. Er waren gemeenschappelijke en ook uiteenlopende ideeën. Ook via de website stroomden de suggesties binnen: van het opfleuren van de dijken, het beschermen en versterken van natuurwaarden en het organiseren van pop-up-activiteiten tot het creëren van recreatiemogelijkheden langs het water, zoals plankenpaden, laarzenpaden en een blote-voeten-pad.

Van de ingebrachte ideeën zijn 10 toekomstdromen vormgegeven. Deze zijn creatief verbeeld in de vorm van 10 kunstwerken. Deze zijn via een reizende tentoonstelling met het publiek gedeeld op 7 locaties.

DE STEM VAN DE INWONER

Hoe belangrijk is de stem van de inwoner? Deze stem vormt de basis van deze Toekomstvisie. De Engelse term die hierbij past is *citizen science*. Inwoners, ondernemers en gasten nemen actief deel aan 'het verzamelen en analyseren van data' en het formuleren van 'dromen', gestoeld op lokale kennis. De kracht van deze benadering is de collectieve inbreng van een brede groep mensen met aandacht voor de diversiteit van inzichten. Dit vergroot niet alleen de hoeveelheid beschikbare inzichten, maar bevordert ook de feitelijke kennis bij de deelnemers. Met als gevolg dat er door directe betrokkenheid een beter inzicht ontstaat bij alle deelnemers.

AFZENDER TOEKOMSTVISIE: 1.000 MENSEN

De Toekomstvisie is gemaakt met input van 1.000 mensen. Mensen die zich inzetten voor de Randmeren. Ze hebben een langetermijnvisie en/of een maatschappelijke missie om de kwaliteit van hun plek te behouden en te versterken. Ze voelen zich verantwoordelijk voor de kernwaarden en blijven trouw aan hun dromen en doelen op het gebied van natuur en landschap, water- en oeverrecreatie, cultuur, historie, sociale waarden, ruimtelijke kwaliteit en toekomstwaarde voor de volgende generatie. Als belanghebbenden streven zij naar de realisatie van hun dromen.

Veel mensen en organisaties zorgen tezamen voor nieuwe ontwikkelingen en realisatie van de toekomstdromen. Een idee van een inwoner krijgt bijvoorbeeld een vervolg doordat de coöperatie het initiatief uitwerkt, mogelijk gemaakt door de gemeente, gerealiseerd door een ondernemer met een natuurvereniging als beheerder.

BOUWSTEEN

De kracht van de participatieve aanpak schuilt in de gezamenlijke bijdrage van een diverse groep mensen. Dit levert een verscheidenheid aan inzichten en ideeën op. De stemmen van 1.000 mensen zijn samengebracht en verbeeld in 10 toekomstdromen.

3. DE KUNST VAN HET DROMEN

‘Dit is een participatieproject, waarin we de kracht van de gemeenschap benutten om gezamenlijk een duurzame toekomst voor de Randmeren te creëren. Jouw stem is essentieel en we nodigen iedereen uit om ideeën te delen.’

Rita Braam, directeur
Gebiedscoöperatie Gastvrije Randmeren

VAN IDEEËN EN VOORSTELLEN NAAR TOEKOMSTDROMEN

Gebiedscoöperatie Gastvrije Randmeren startte een online platform waarop bewoners, bezoekers, ondernemers ideeën en voorstellen konden indienen voor de ontwikkeling van de Randmeren. Eerder lieten mensen al hun stem horen tijdens de Randmerensessies. Ook via de website was er de mogelijkheid om een bijdrage te leveren. Met het participatieproject Toekomstvisie Randmeren streefde de gebiedscoöperatie ernaar om een breed scala aan ideeën te verzamelen, die gezamenlijk zouden bijdragen aan een toekomstvisie voor de komende tien jaar. Alle voorstellen, hoe ongewoon of ambitieus ook, waren van harte welkom. Via de website konden geïnteresseerden hun ideeën delen, die vervolgens voor iedereen zichtbaar waren. Dit kon in de vorm van foto's, illustraties of andere afbeeldingen.

Uit de ideeën die zijn ingediend, blijkt een sterke nadruk op gemeenschapszin, samenwerking en het gezamenlijk

ondernemen van activiteiten. De Randmeren roepen een gevoel van vrijheid op en ze bieden de kans om samen iets te doen, te ontdekken, te genieten. De saamhorigheid die uit de ideeën naar voren komt is: samen genieten, samen natuur beheren, elkaar ontmoeten bij festivals en evenementen, en samen recreëren op het water.

In een later stadium zijn de ideeën door de gebiedscoöperatie gebundeld. Ze dienen als aanbevelingen in een agenda om samen met partners de verdere ontwikkeling van de Randmeren vorm te geven. Dit zijn de toekomstdromen geworden.

BOUWSTEEN

De 10 toekomstdromen zijn gebaseerd op de ideeën van mensen uit het Randmerengebied. Ze krijgen alle een plek in de visie en de agenda van initiatieven. In de toekomstdromen zit een sterke nadruk op gemeenschapszin, samenwerking en het gezamenlijk ondernemen van activiteiten.

1. POP-UP GENIETEN

In het Randmerengebied vind je ruimte, rust, water en natuur – de perfecte ingrediënten voor recreatie. Hoe zou het zijn als je naast het reguliere aanbod van jachthavens en restaurants kunt genieten van wisselende en verrassende activiteiten? Pop-up-recreatie biedt een oplossing. Vooral op mooie dagen en nationale vrije dagen bieden het meer en zijn rand iets nieuws, naast het bestaande vaste aanbod. Het nieuwe houdt ook in dat in de avond de pop-up weer is afgebroken, opgeruimd of weer vertrokken is. Een ijsjesboot vaart voorbij, een foodtruck rijdt van plek naar plek, een drijvende markt trekt rond. Overnachten doe je in de zomer op een kampeervlot, en een bezoek aan een voorstelling in een drijvend theater. Het draait allemaal om ontmoeting, samenzijn en het ervaren van buiten. Door creatief gebruik te maken van verschillende locaties, zowel op het water als op het land, is er meer te beleven dan voorheen. Pop-up-recreatie creëert een interessante ervaring die seizoenen na seizoenen verandert.

2. EEN PARADIJS VOOR DIEREN

De Randmeren vormen een paradijs voor verschillende soorten dieren. Van beschermde vogelsoorten, zoals ijsvogels, grote karekieten en kleine zwanen, tot aan grotere dieren, zoals otters, vossen en herten.

Veel verschillende dieren betekent een evenwichtig ecosysteem dat zichzelf in stand houdt. En dat is niet alleen te zien aan de grotere diersoorten, maar ook te horen aan het geluid van kleine zoemende insecten, wat van cruciaal belang is voor een gezonde natuur. Daarom kan het Randmerengebied zo worden ingericht dat het beleefbaar is, zodat bezoekers onderdeel zijn van de natuur en de dieren in hun natuurlijke leefomgeving kunnen ervaren. Informatieborden over het broedseizoen en duidelijke wandel- en fietsroutes helpen om te genieten van de dieren zonder ze tot last te zijn. Door het creëren van verbindingen voor dieren, zoals een onderwatertunnel, en door de aanleg van vogelrustgebieden, kunnen bezoekers de dieren van een afstand beleven. Tegelijkertijd hebben de dieren de mogelijkheid om op zoek te gaan naar rust wanneer ze dat willen en waar ze dat maar willen.

3. SPEEL JE WIJS

Te oud om te spelen ben je nooit. Het geeft je een gevoel van vrijheid, ontspanning en brengt je in het hier en nu. Je maakt daardoor niet alleen verbinding met jezelf, maar (misschien nog wel belangrijker) ook met je omgeving. Het Randmerengebied biedt genoeg ruimte voor spel en beweging; er moeten alleen nog mogelijkheden worden gecreëerd. Denk bijvoorbeeld aan aparte plek voor de jeugd, een natuurlijk speeleiland voor jong en oud, georganiseerde wandelingen, een ontdekkingstocht door de natuur met de Randmeren Rangers, een drijvend waterpark in de zomer of een klimbos waar je de Randmeren vanuit de hoogte kan verkennen. Samen of alleen de natuur ontdekken en leren over de bescherming ervan? Dat is niet alleen heel leuk, maar ook nog eens waardevol voor het opbouwen van een gezonde en toekomstbestendige relatie met de planeet.

4. RUIMTE VOOR IEDERE WATERSPORTER

Denk je aan de Randmeren dan denk je aan watersport. Wat 40 jaar geleden nog zee was, is nu een rijk waterland-schap dat ruimte biedt aan talloze waterfanaten. Van kanoërs tot zeilers, en van foilers tot vissers. Hoe kunnen de Randmeren in de toekomst een plek bieden aan iedere watersporter zonder de natuur te verstoren? Een maximale snelheid voor boten en een focus op stille watersport zorgen voor meer rust in de omgeving zonder het plezier op het water weg te nemen. Extra aanlegsteigers, breder vaarwater voor botters en vissers, de aanleg van een watersportboulevard en meer geschikte locaties voor sporters die langere afstanden willen afleggen in en op het water. Het zijn slechts enkele van de vele ideeën! Het ultieme doel is om een plek te creëren waar de waterkwaliteit optimaal is, elke watersporter zich welkom voelt en de natuur ongestoord blijft.

57

5. DIEP WAAR MOGELIJK, ONDIEP WAAR NODIG

De prachtige meren, eilanden, strandjes en (natuur) havens in het Randmerengebied bieden uitgebreide mogelijkheden voor waterrecreatie. Zowel watersporters als de ecologie gedijen goed in de combinatie van ondiep en diep water. Maar hoe blijft dit in balans? Net zoals er speciale zones op het land zijn, is het ook mogelijk deze op het water te creëren. Gebieden worden aangewezen als rustzones waar watersporters niet mogen komen, en omgekeerd zijn er ook plekken waar watersporters vrij spel hebben en optimaal kunnen genieten. Specifieke verdieping van vaargebieden moet ruimte creëren voor verschillende soorten watersporten en lost ook deels de belemmering van waterplanten op. Het ontwikkelen van verbeterde vaargebieden en het creëren van nieuwe natuurlijke oevers en strandjes draagt bij aan meer biodiversiteit en recreatie. Extra ruimte voor diep water en waterberging verhogen bovendien de aantrekkelijkheid van de Randmeren. Het doel is een evenwichtige plek waar optimaal gebruik kan worden gemaakt van het water en waar de biodiversiteit floreert.

58

6. ICONEN ALS WEGWIJZERS

Iconen, of het nu een monument, kunstwerk of bijzondere boom is, geven ons een gevoel van plaats. Het zijn herkenningpunten, ze voegen waarde toe aan de omgeving en vergroten de aantrekkelijkheid. Van een jaarlijks terugkerende kunstroute langs de vijftien eilanden of het toevoegen van uniek ontworpen bankjes en picknicktafels die door het hele gebied terugkomen – het zijn iconen die je verbinden met het gebied. Er wordt niet alleen ingezet op het creëren van nieuwe hotspots, maar juist ook op het benadrukken van de waardevolle plekken die er al zijn, door deze toegankelijker te maken. Naast kunst en cultuur speelt natuur ook een grote rol. Wat dacht je bijvoorbeeld van uitkijpunten verspreid door het gebied of een houten vlonder met uitzicht over het water? De iconen laten je het Randmerengebied op een andere manier beleven. Sommige draaien om historisch besef, andere maken je juist bewust van het hier en nu. Deze markeringen voegen een uniek element toe aan het gebied: interessant voor bezoekers van buitenaf en een gevoel van thuiskomen voor de bewoners van het gebied.

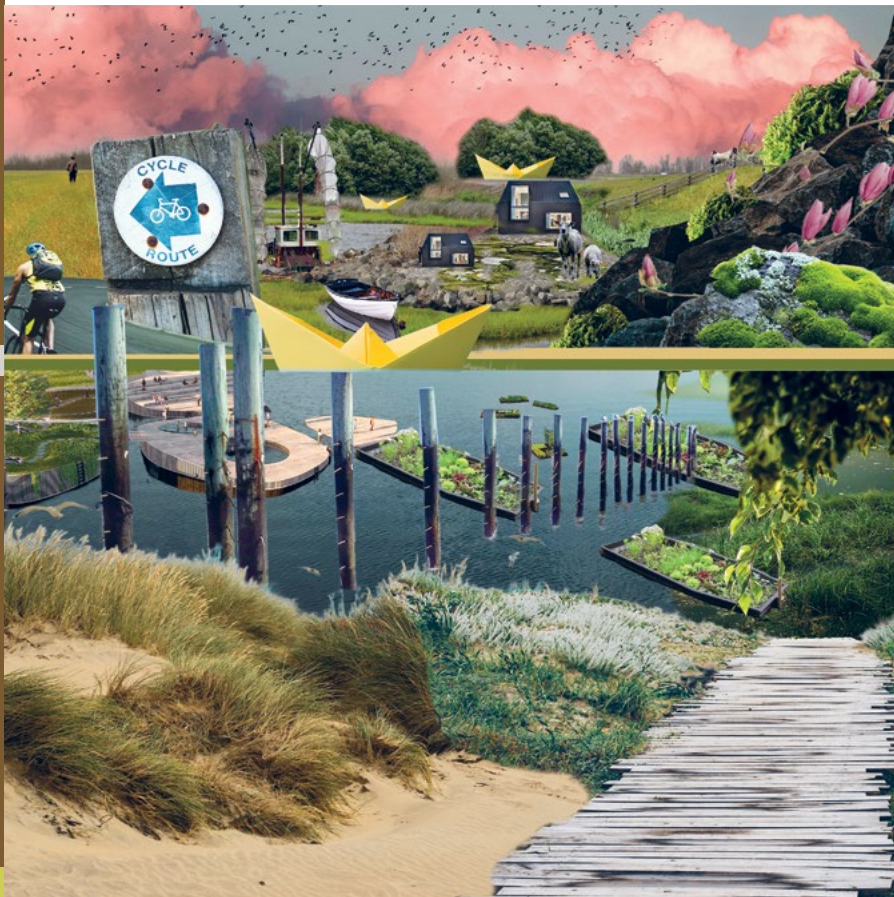
7. ONTDEK DE WATERKANT MET RANDRECREATIE

Met een waterkant van wel 80 kilometer lang zijn de mogelijkheden voor randrecreatie langs de Randmeren eindeloos. De uitgelezen kans om de grenzen van land en water te verkennen. Het enige wat nog mist, is de aanleg van een uitgebreid netwerk van paden dat randrecreatie mogelijk maakt en je langs verschillende locaties in het gebied leidt. Beschermde natuurzones kun je dan per boot of fiets gemakkelijk overbruggen om van locatie naar locatie te trekken. De ideeën voor paden zijn ontelbaar. Van een boomkroonpad tot aan een plankenpad of een blotevoetenpad langs de oevers. En naast paden op het vasteland kunnen er ook paden op of door het water worden gecreëerd, zoals een laarzenpad, XXL-vlonderpad, kanoroute of zelfs over het water met een kabelbaan. Zo ontstaat er een nieuw netwerk, waarin het voor elke bezoeker én op elke manier mogelijk is om de oevers van de Randmeren te verkennen. Of je nu liever over het zachte strand wandelt, in een kano langs de waterkant vaart, of liever met de fiets op pad gaat—langs de meren ontstaat randrecreatie.

8. DE NATUUR EEN HANDJE HELPEN

Het Randmerengebied kent een grote diversiteit aan plantensoorten – een waar paradijs voor alles wat groeit, bloeit en leeft. Een groot deel is dan ook erkend als speciale beschermingszone en Natura 2000-gebied. Tegelijkertijd komen er steeds meer mensen op bezoek en is de bedrijvigheid in opmars. Daarom verdient de natuur een helpende hand, door haar zo veel mogelijk met rust te laten, of door te zorgen dat ze de bezoekers aankan. Wat denk je van de Randmeren koesteren als beschermd natuurgebied, een alternatieve plek creëren voor watervogels, stukken natuur laten verwilderen, of plekken bewust donker maken om lichtvervuiling tegen te gaan? Duidelijke gebiedsregels voor recreatie moeten ervoor zorgen dat de kennis over het meer en zijn rand vergroot wordt en bezoekers respectvol met de natuur omgaan. Als de natuur de hoofdrol speelt, zullen niet alleen huidige, maar ook toekomstige generaties nog lang de voordelen van dit prachtige Natura 2000-gebied ervaren.

9. EEN VERHAAL VAN EEN DIJK

De dijken rondom de Randmeren beschermen ons tegen het water. Naast deze belangrijke rol, zouden ze ook nog andere rollen kunnen vervullen. Ze nemen namelijk behoorlijk wat ruimte in beslag, belemmeren soms het uitzicht en beperken de mogelijkheden voor recreatie. Wat nou als de dijken zo worden ingericht dat ze niet alleen een muur vormen tegen overstromingen, maar juist ook van toegevoegde waarde zijn voor het landschap en de mens? Kortom: een juiste balans tussen veiligheid, inzetbaarheid en beleving. Leg bijvoorbeeld wetlands of watertuinen aan langs delen van de dijk als hotspots voor biodiversiteit. Door middel van een dijktrap kunnen inwoners en bezoekers er dan ook gemakkelijk komen. Ook kunnen er stukken dijk versterkt worden met verschillende planten, om de Randmeren ecologisch te verrijken. Groenere en natuurlijke dijken zorgen niet alleen voor waterveiligheid, maar bevorderen ook de biodiversiteit en het uitzicht. Wandel- en fietspaden langs de dijken, uitkijpunten en strandjes moeten het meer en zijn rand bovendien aantrekkelijker én toegankelijker maken. Hierdoor ontstaat een plek waar recreatie, natuurbeleving en veiligheid samenkomen en de dijken een waardevolle bijdrage zijn aan het landschap.

10. IEDER EILAND UNIEK

Voor een onbewoond eiland hoef je helemaal niet naar de andere kant van de wereld te vliegen. Midden in de Randmeren liggen namelijk vijftien unieke, onbewoonde eilanden waar je kunt recreëren. Sommige zijn toegankelijk voor mensen, andere juist een oase van rust voor dieren en planten. De uitdaging ligt in het verder benadrukken van de diversiteit van de eilanden en wat ze stuk voor stuk te bieden hebben. Wat dacht je bijvoorbeeld van een eiland voor de zeearend, een eiland met een natuurlijke speeltuin, een eiland waar het hele jaar door yogalessen, sup-lessen en andere buitenactiviteiten gegeven kunnen worden, of misschien wel meer aanmeerplekken voor kano's, sup's en verschillende boten? Elk eiland krijgt zijn eigen functie en dit kan zowel tijdelijk als permanent zijn. Van weekend tot vakantie en van doordeweekse schooldag tot werkdag – er is dan altijd wel een avontuur te beleven op de eilanden.

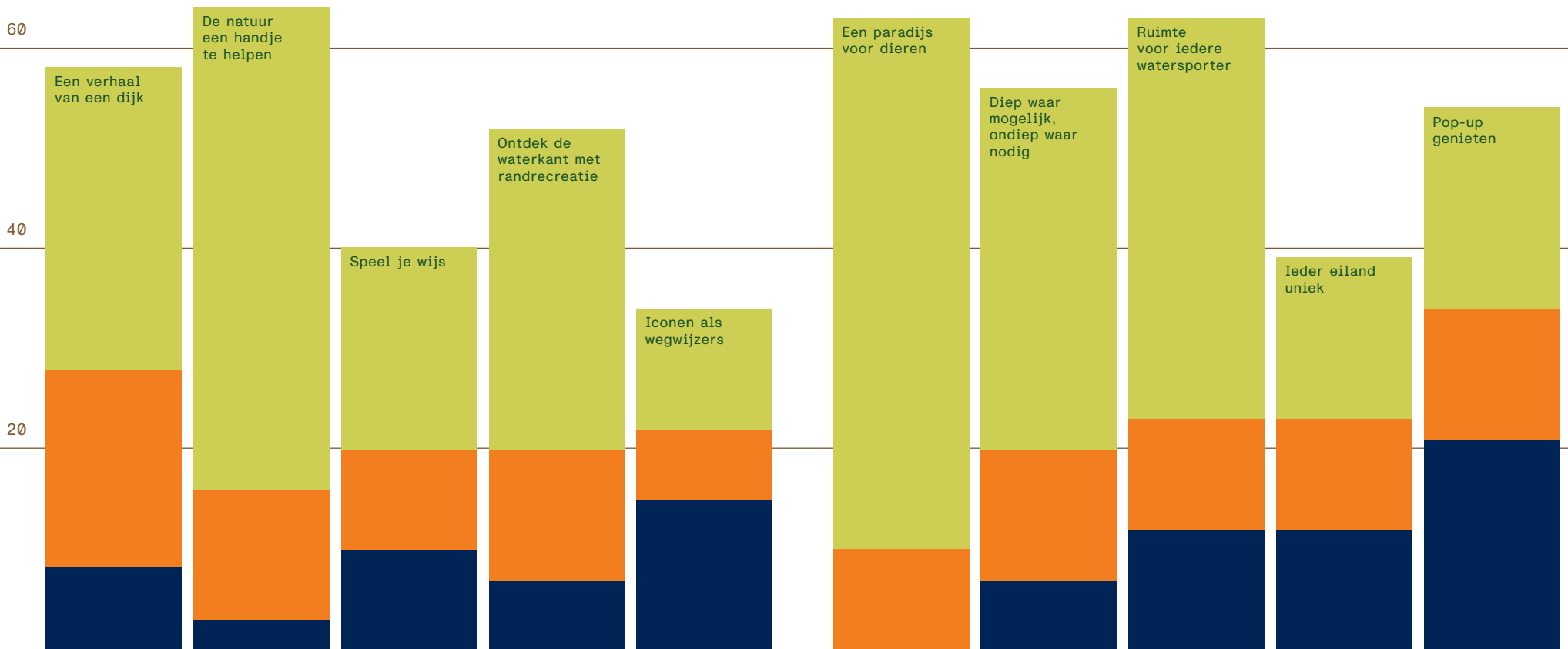
4. DE RANDMEREN IN PERSPECTIEF

Zet tien mensen op hetzelfde punt en ze zullen allen iets anders beschrijven. Observaties worden gekleurd door rollen en taken, ervaringen, weersinvloeden, gebeurtenissen en ontmoetingen. We vroegen gebruikers, experts, gebiedspartners en leden van de gebiedscoöperatie te reflecteren op de toekomstdromen.

BEZOEKERS WAARDEREN TOEKOMSTDROMEN DIE INZETTEN OP KERKWLITEITEN

We reisden met een prachtige buitententoonstelling langs zeven locaties in de Randmeren: Ermelo, Kampen, Zeewolde, Biddinghuizen, Harderwijk, Naarden en Nijkerk. De afsluitende tentoonstelling was in Nijkerk tijdens de sleepbootdagen. Het doel was om bewoners en bezoekers te verrassen. De tentoonstelling was ook beschikbaar in een speciale krant voor toeristen en bezoekers, en digitaal op de website waar mensen direct hun mening konden geven. Dit leverde veel regionale pers aandacht en mooie publicaties op. Iedereen die interesse had, kon aangeven wat belangrijk werd gevonden. Mensen beantwoordden de vragen: 'Welke dromen vinden jullie belangrijk?' 'En welke minder?' Met cijfers van 1 tot 5 werd aangegeven welke toekomstdromen zij het belangrijkste vinden voor de Randmeren.

In totaal hebben 524 mensen, inwoners en bezoekers, aangegeven welke toekomstdromen ze het meest van belang vinden voor de toekomst van Randmeren. De droom die er met kop en schouders bovenuit steekt (cijfer 4 en 5) is 'De natuur een handje helpen'. Daarna volgt de droom om 'de natuur een handje te helpen'. Vervolgens komen: 'Ruimte voor iedere watersporter' en 'Diep waar mogelijk, ondiep waar nodig'. 'Pop-up genieten' en 'Iconen als wegwijzers' werden door de stemmers als minst herkenbaar gekwalificeerd (cijfer 0 en 1).

EXPERTS PLEITEN VOOR CREATIEVE OPLOSSINGEN

Experts die bekend zijn met projecten in het hele land denken mee over de toekomst van de Randmeren. Het unieke van het Randmerengebied staat centraal. Zij adviseren de identiteit van de Randmeren te beschermen en kwaliteit toe te voegen op een uiterst zorgvuldige manier. Daarvoor doen ze de volgende aanbevelingen:

- Zonering voor natuur en recreatie: het is goed dat de Randmeren een zonering hebben voor de inrichting van natuur en recreatie. Zonder zonering ontbreekt focus en komen ambities niet uit de verf. Zonering helpt bij het beschermen van kwetsbare natuurgebieden en het organiseren van recreatieve activiteiten op een manier die duurzaam is.
- Toegankelijkheid van de randen en de kust: toegankelijkheid van de randen en de kust is van groot belang, zowel voor de gebruiker als voor het behoud van natuurwaarden. De recreatieve druk aan en op het water zal fors toenemen door de groei van het aantal inwoners, dus dan kun je het maar beter goed organiseren.
- Transformeren en verbeteren van bestaande gebieden: zet in op plekken waar al iets is en ga daar transformeren, verbeteren of uitbreiden. Focus op het intensiveren van bestaande waterrecreatie- of natuurgebieden in plaats van altijd nieuwe locaties te zoeken. Het is beter om een paar dingen goed te doen, zoals historische iconen handhaven of in ere herstellen, dan te veel op touw te zetten.
- Maak onderscheid tussen verschillende vormen van waterrecreatie, want de eisen en effecten zijn veelal ook verschillend. 'Het moet hier geen Efteling worden', is een regelmatig terugkerende uitspraak. Passender voor het meer en de rand zijn kleinschalige initiatieven.
- Accommoderen van nieuwe vormen van watersport: een oplossing om nieuwe vormen van watersport te

accommoderen is om vertrekplekken te creëren. Denk aan 'micro-zonering' en 'zoneren in tijd'. Windsurfers komen bijvoorbeeld pas bij windkracht 5 of meer, wanneer er niemand meer op het strand ligt.

- Uitrui principe: verwijder iets op een bepaalde plek en creëer iets nieuws op een andere locatie. Bijvoorbeeld: tijdelijke aanlegplaatsen voor boten om de natuur te laten herstellen. Uitrui is belangrijk voor gesprekken met andere gebiedspartners: voor wat hoort wat.
- Experimenteren met initiatieven: voer tijdelijke experimenten uit in samenwerking met gebiedspartners. Gebruik circulair en herbruikbaar materiaal en denk na over innovatieve ideeën zoals een drijvend bos.
- Fondsontwikkeling voor nieuwe locaties: bij nieuwe locaties is het belangrijk om aan fondsontwikkeling te doen om openbare voorzieningen te financieren. Bij kleinschalige initiatieven kan de inzet van vrijwilligers een goede lijn zijn.
- Bebording op water: introduceer bebording voor waterrecreatie, zoals sloepenroutes die al bestaan in Noord-Holland en de Randmeren. Dit helpt bij het geleiden van recreanten en het beschermen van natuurgebieden.
- Informatievoorziening op water: gebruik innovatieve methoden zoals grote namaak-sequoia's, eigen blauwe tonnen op het water, of apps om informatie te verstrekken aan recreanten.
- Branding en destination management: branding moet gericht zijn op het geleiden van autonome groei en niet op het genereren van meer bekendheid, aldus de experts. Selectieve branding is voor de Randmeren belangrijker dan algemene bekendheid. Dit wordt 'destination management' genoemd, waarbij de plek centraal staat en gericht is op het sturen van recreatiedrukke. Maak gebruik van cultureel eigenaarschap:

het meer en zijn rand is van ons, oftewel branding via *citizen science*.

GEBIEDSPARTNERS BENADRUKKEN GROTE WETTELIJKE OPGAVEN

De gebiedspartners hebben een vakmatige rol in het Randmerengebied, bijvoorbeeld als voorzitter/directeur van een natuur- of milieuorganisatie, kenniscentrum of uitvoeringsorganisatie, als gedeputeerde of als wethouder. Dit zijn professionals die voor de natuur of juist recreatie opkomen, of die naar de belangen van de beide functies kijken en deze samenbrengen. We hebben te maken met Europese afspraken. Die zijn er, omdat er grote knelpunten zijn die actie van alle lidstaten vragen. Nederland moet ook zijn zaken op orde hebben en dat is op dit moment niet het geval. We moeten aan de bak voor onze eigen leefomgeving en voor het Europese/mondiale probleem. Daarom: voldoe aan de eisen van Natura 2000 en de Kaderrichtlijn Water (KRW). Dit zal ook betekenen dat sommige gebieden afgesloten moeten worden voor recreatie; niet alles kan overal of altijd. We moeten dus bepalen wat wel kan en waar we de balans kunnen vinden, met respect voor 'de kerntaken', zoals veiligheid (in verband met overstromingen) en een goede waterkwaliteit. Toch zullen 18 miljoen mensen behoefte hebben aan ruimte om te recreëren, en als die ruimte niet beschikbaar komt, zullen mensen hun eigen keuzes maken. Inzicht in 'waar kan wat' is daarom heel belangrijk. De partners benadrukken dat dit goed afgestemd moet worden en dat de gebieden niet te klein en versnipperd mogen zijn.

Bekeken vanuit het andere perspectief: welke behoefte is er aan recreatieve ruimte, bij wie en hoe stuurbaar is die wens? Door voorlichting van jong tot oud, voor zowel recreanten als ondernemers, kan inzicht ontstaan in de mogelijkheden en beperkingen. Is het aantrekkelijk om alternatieven in de eigen omgeving met de eigen mensen te ontwikkelen? De gebiedspartners constateren dat het gaat om keuzes maken en niet geit en kool willen sparen, we kunnen de taart

vergroten door recreatiebehoefte over een groter gebied te verdelen. Zo heeft groenblauwe dooradering van de steden bijvoorbeeld een positief effect op de bezoekersdrukke in het Randmerengebied. Men kan daardoor meer in de eigen omgeving recreëren.

Zonering wordt gezien als een oplossing voor deze opgave. Bestuurlijk is er dan ook behoefte aan een duidelijke afbakening van grenzen: welke grenzen tussen natuur en recreatie zijn strikt en welke zijn flexibel? Wat is de onderhandelingsruimte? Sommigen menen dat er nauwelijks onderhandelingsruimte is, maar waar liggen de kantelpunten?

LEDEN COÖPERATIE ZIEN POTENTIE TOEKOMSTDROMEN

De vijftien gemeenten – de leden – is gevraagd in welke toekomstdromen zij zich herkennen, kijkend naar de hele Randmeren en naar de eigen gemeente. Naar voren kwam een cluster van toekomstdromen met de meeste herkenning. De gemeenten zien logische samenhang in de toekomstdromen waarin water en recreatie centraal staan, in combinatie met de toekomstdromen die de natuur centraal stellen.

De gemeenten erkennen de spanning tussen recreatie en watersport aan de ene kant en natuur aan de andere kant, en waarderen het 'harmonieus samenkomen'. Ze geven ook aan dat het belangrijk is om hinder te voorkomen, zodat iedereen optimaal kan genieten van de Randmeren. Er zijn verschillende mogelijkheden voor randrecreatie, bijvoorbeeld op de dijk en de eilanden, waar zowel de natuur als recreatieve activiteiten harmonieus kunnen samenkomen. Illustratief in dit verband is de uitspraak: 'Wat goed is voor de Randmeren, is goed voor mij'. Er is een gedeelde ambitie en het besef dat we elkaar nodig hebben. Dit biedt mogelijkheden om onderling beter af te stemmen, bijvoorbeeld door te bepalen welke activiteiten waar het beste passen. Zij hebben dezelfde mening over de 'iconen als wegwijzer' en het 'pop-up genieten' als de (hoofddijn van de) 524 stemmers: ze herkennen

deze niet als verbetering of oplossing. Ze nuanceren hun opvatting als volgt: het creëren van iconen zou geen doel op zich moeten zijn, maar een element om 'het eigen verhaal' te vertellen. Het eigen verhaal is dat van Hanzestad, vissersplaats, varend erfgoed, et cetera. Iconen kunnen dit verhaal illustreren. Het profileren met verhalen en iconen vraagt onderlinge afstemming. Vorm en aanpak kunnen verschillen. Bij de pop-up-activiteiten is de inspanning voor de gemeentelijke organisatie te groot en het effect te gering, zo is de inschatting van de mensen die deze activiteiten organiseren bij gemeenten. De beschikbare tijd kan beter besteed worden. In de sessie met de gemeenten hebben we met de medewerkers een eerste aanzet voor de ontwikkelprincipes voor de Toekomstvisie besproken. Op basis van de uitkomsten zijn de principes positiever geformuleerd en verder geladen. Daarnaast brachten ze de volgende zaken naar voren:

- De Randmeren zijn de buffer tussen oud en nieuw. Het verhaal dat hierbij hoort gaat over identiteit en cultuurhistorie. Nieuwe ontwikkelingen verdienen dat verhaal als vertrekpunt, wat onderling leidt tot verschillende keuzes. Van belang hierbij is wel om onderling af te stemmen.
- Het streven naar een gezonde leefomgeving zou het leitmotiv van de Toekomstvisie kunnen zijn. Gezond is hierbij breed gedefinieerd en gaat naast de kwaliteit van lucht, water, enzovoorts over ontmoeten, verpozen, bewegen, spelen en sporten, en leren.
- Stel eerst zaken op orde voordat er nieuwe activiteiten worden gestart: zorg ervoor dat ingrepen in de juiste volgorde worden uitgevoerd. Het aanleggen van een steiger is bijvoorbeeld zinloos als de diepte onvoldoende is voor de boten die je wilt aantrekken. Soms zijn kleine maatregelen voldoende om een groot verschil te maken, maar het kan ook een gemiste kans zijn als er voor een te beperkte oplossing wordt gekozen, terwijl een iets grotere investering een veel groter effect zou hebben.

- Meer samenwerking en kennisdeling: gemeenten kunnen, in samenwerking met ondernemers, meer doen aan kennisdeling, innovatie-ontwikkeling en het vergroten van de uitvoeringscapaciteit. De gebiedscoöperatie kan daaraan bijdragen.

BOUWSTEEN

De 10 toekomstdromen zijn allemaal mooi. De ogenschijnlijke of aanvankelijke tegenstellingen blijken na nuancering niet zo groot. Het gaat om de juiste balans vinden op het meer of aan de rand, gericht op een gezonde leefomgeving. Het gaat ook om nieuwe initiatieven en het voortzetten van wat is gestart, rekening houdend met de beschikbare uitvoeringskracht. Binnen grote wettelijke opgaven moet gezocht worden naar ruimte voor experimenten om van te leren.

5. DE BELEIDSREALITEIT

Elke toekomstvisie heeft zich te verhouden tot de realiteit van bestaand beleid. De Randmeren zijn immers geen blanco situatie. Het beleid van overheden maakt inzichtelijk waar de publieke belangstelling in de komende periode naar uitgaat. De Toekomstvisie haakt daar op in.

Als we kijken naar de beleidsstukken die gaan over de Randmeren, dan valt op dat discussies en beleidskeuzes in de loop der tijd veel overeenkomsten hebben. De rode draad in alle stukken is de zoektocht naar een balans tussen de natuur en water en menselijke activiteiten.

SPEELVELD BEPAALD DOOR (INTER)NATIONALE AFSPRAKEN

Nationale en internationale afspraken bepalen in belangrijke mate het speelveld waarbinnen de ontwikkeling van de Randmeren plaatsvindt. De meest relevante afspraken zijn hieronder weergegeven.

DELTAPROGRAMMA (HOOFDLIJNEN NATIONAAL DELTAPROGRAMMA 2025)

‘Nat wordt natter, droog wordt droger, heet wordt heter en het weer wordt grilliger.’ Het laaggelegen Nederland is bijzonder kwetsbaar voor klimaatverandering.

Met het Nationaal Deltaprogramma streven we naar een veilige en leefbare delta, met adequate bescherming tegen overstromingen, voldoende zoetwater en een klimaatbestendige inrichting. De Deltacommissaris rapporteert jaarlijks over de voortgang. De kernboodschap van het Nationaal Deltaprogramma 2025 is dat Nederland anders moet omgaan met zowel een teveel als een tekort aan water. De oplossing ligt in effectief waterbeheer en een doordachte ruimtelijke inrichting.

KADERRICHTLIJN WATER (2000/60/EG)

De Kaderrichtlijn Water (KRW) heeft als doel de kwaliteit van watersystemen, zoals grondwater en oppervlaktewater, te verbeteren. De KRW richt zich op het verminderen en voorkomen van vervuiling van waterlichamen, het bevorderen van duurzaam watergebruik en het beperken van de effecten van overstromingen en droogte. De EU-lidstaten moeten deze doelen uiterlijk in 2027 bereiken.

NATURA 2000

Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie. Dit netwerk vormt de hoeksteen van het beleid van de EU voor behoud en herstel van biodiversiteit. Het overgrote deel van de Randmeren is Natura 2000-gebied, vooral voor beschermde broed- en trekvogels. Het Gooimeer en het oostelijk deel van het Eemmeer vallen hier grotendeels buiten.

AGENDA NATUURINCLUSIEF 2.0

Met Agenda Natuurinclusief 2.0 (Ministerie van Natuur & Stikstof, 2023) zetten we koers naar een natuurinclusieve samenleving in 2050. De focus ligt op het versterken van de 70% niet-beschermde natuur in Nederland, waar we dagelijks leven, wonen, werken, reizen, spelen en recreëren. Dit varieert van natuur in weilanden en boerenerven tot achtertuinen, straten en bedrijventerreinen. Door te werken aan een natuurinclusieve samenleving dragen we bij aan internationale doelen. Natuur is een integraal onderdeel van ons leven en onze omgeving. Dit betekent dat natuur overal toegankelijk

is voor iedereen, en dat we de natuur sparen, benutten en verrijken in plaats van schade toebrengen. De waarde van natuur wordt meegenomen in alle sociale, economische en ruimtelijke keuzes, waarbij productie en consumptie plaatsvinden naar de draagkracht van de natuur. Natuur wordt gezien als basis voor gezondheid, een duurzame economie en brede welvaart, en als oplossing voor maatschappelijke uitdagingen door nature-based solutions. De Agenda Natuurinclusief 2.0 ondersteunt dit door concrete acties, gedragsverandering, en samenwerking tussen verschillende partijen te bevorderen.

BLIJVENDE ZORGEN OVER WATERKWALITEIT

In 1970 is het blauwe water van de jonge Randmeren vrij plotseling groen geworden in zowel Veluwerandmeren als de Zuidelijke Randmeren. Door stikstof en fosfaten nam de algengroei fors toe. Hierdoor stierven de waterplanten, die het water schoonhouden en voedsel zijn voor vogels. Een duurzame ontwikkeling van dit nog jonge meer en het nieuwe land vraagt een waterkwaliteit en een ruimteverdeling die tegen een stootje kunnen.

Gebiedscoöperatie Gastvrije Randmeren heeft voor het Gooi- en Eemmeer een watersysteemanalyse laten uitvoeren in 2020. Het doel was om de ruimte te verkennen voor extra beheermaatregelen voor waterplanten. De uitkomst van de analyse is dat het Gooi- en Eemmeer kwetsbaar zijn voor omslag naar een troebele, algenrijke toestand. Dit is een onverwachte uitkomst, waarvoor geen snelle oplossing voorhanden is, maar die wel van invloed kan zijn op het recreatiefbeheer. Het is met deze analyse onzeker geworden of het maaibeheer in de huidige vorm kan worden gecontinueerd. Maar ook voor de gemeenten langs de Veluwerandmeren kan dit gevolgen hebben. Deze gemeenten hebben minder last van waterplantenoverlast, maar als het Gooi- en Eemmeer minder aantrekkelijk worden voor recreatie, vindt er ook minder doorvaart plaats naar de Veluwerandmeren. Ook daar zullen gemeenten en ondernemers dan worden 'geraakt'.

DE WISSELWERKING TUSSEN WATER, NATUUR EN RECREATIE

In 1996 is gestart met Integrale inrichting van de Veluwe Randmeren. Dit was een grootschalig project, gericht op de duurzame ontwikkeling van het Veluwerandmerengebied. In het participatietraject zijn ideeën opgehaald, die zijn verwerkt in strategieën. In 2001 is het convenant voor uitvoering van het inrichtingsplan getekend door de gemeenten van de Veluwerandmeren. Het project had als doel om deze functies op een geïntegreerde manier te beheren en te verbeteren. Hierbij werd niet alleen gekeken naar de natuur, maar ook naar de belangen van verschillende gebruikers. Door middel van interactieve planprocessen zijn bewoners en gebruikers actief betrokken bij de planvorming.

Ook in het kader van het BEZEM-programma (Bestrijding Eutrofiëring Zuidelijke Randmeren, opvolger van BOVAR) is er hard gewerkt aan een drastische verbetering van de waterkwaliteit. Waar gezond water in de vorige eeuw een belangrijk maatschappelijk doel was, is het nu een essentiële voorwaarde voor verdere gebiedsontwikkeling. Mensen verwachten een goede waterkwaliteit en mijden plekken met groene soep, algenlagen en door fonteinkruiden overwoekerde wateren. Natuur en recreatie kunnen goed samen, maar 'alles kan beslist niet overal'. Op bepaalde plaatsen is tussen de natuur voldoende ruimte voor watersport.

CREATIVITEIT RECREATIEVE SECTOR ALS MOTOR VAN ONTWIKKELING

Het rapport 'IJsselmeergebied: de gastvrije voortuin' (Bestuurlijk Platform IJsselmeergebied, 2022) beschrijft zes ontwikkelpaden voor de toekomst van recreatie en toerisme in het IJsselmeergebied. Deze paden zijn ontworpen om het land aantrekkelijker en duurzamer te maken voor zowel bewoners als bezoekers. De zes 'ontwikkelpaden' zijn:

1. Benut het positieve effect van bezoeken en bezoekers. De bezoeken passen bij de waarden die zijn benoemd

en ze leveren werkgelegenheid, sociale cohesie, extra voorzieningen en meer kwaliteit voor de openbare ruimte op.

2. Benut de creativiteit en innovativiteit van de toeristisch-recreatieve ontwikkeling als motor voor andere sectoren, zoals energie, klimaat, verstedelijking, natuur.
3. Benut de diversiteit van de lokale en regionale kenmerken, zo is de 'overkant' een reis- en vaardoel.
4. Zoek naar balans, omdat niet alles overal kan. Bescherming en het benutten van kwaliteit vindt plaats door middel van zonering.
5. Behoud de bereikbaarheid en toegankelijkheid van de kustzone en verbeter deze voor het openbaar vervoer en langzaam verkeer vanuit 'de stad'.
6. Ontwikkel iconen voor 'placemaking', als landmark en voor de verhalen van het Randmerengebied.

WATERKWALITEIT ALS NIEUWE OPGAVE

Tien jaar geleden nog nauwelijks in het nieuws, anno 2025 klinkt steeds vaker de waarschuwing dat de beschikbaarheid van zoetwater de komende decennia niet meer vanzelfsprekend is. In de Ruimtelijke Verkenning IJsselmeergebied (Bestuurlijk Platform IJsselmeergebied, 2023) krijgt dit onderwerp veel aandacht. Naast de beschikbaarheid van voldoende en kwalitatief schoon water gaat de verkenning in op waterveiligheid, toekomstbestendig ecosysteem, ruimtelijke kwaliteit en vitale economie. Nu, inzoomend op de Randmeren: in de huidige situatie vraagt de spanning natuur tussen recreatie aandacht. De bevaarbaarheid voor recreatie en visserij wordt bemoeilijkt door waterplanten die goed zijn voor de waterkwaliteit en biodiversiteit, maar hinderlijk zijn voor de scheepvaart. Voor 2030 worden opgaven verwacht op de Randmeren die betrekking hebben op de

hoeveelheid zoetwater. Aanvullende verstedelijking vraagt om meer zoetwaterbeschikbaarheid. Dit botst met de openheid van het landschap en waterveiligheid, en leidt tot nieuwe eisen voor waterbeheer. Daarbovenop is er in de zomer minder wateraanvoer via de IJssel en de Vecht, wat problematisch is gezien de toenemende waterbehoefte. Bovendien vraagt de toenemende droogte in natuurgebieden om meer zoetwaterbeschikbaarheid. Er zijn kansen voor versterking van de ecologische structuur tussen land en water. De robuuste ecologische verbinding tussen de Veluwe en de IJsselmeergebied draagt bij aan de ecologische samenhang. Waterplantenzones ontwikkelen zich als ecosysteem. Bovendien biedt verdiepen/verondiepen van de waterbodem unieke kansen voor de inrichting van onderwaternatuur, waardoor een divers en rijk onderwaterlandschap kan ontstaan.

TWEEDE OPLEVERING RANDMEREN

Eind 2022 heeft het Bestuurlijk Platform IJsselmeergebied het IJ-team in het leven geroepen. Dit is een multidisciplinair samengesteld team, bedoeld om de omgevingskwaliteit van concrete projecten in en langs het IJsselmeer een impuls te geven. Het team doet dit door tijdelijk als 'buitenboordmotor' van projecten te fungeren. Dit IJ-team heeft een studie gedaan naar de Zuidelijke Randmeren. De Zuidelijke Randmeren zijn belangrijk voor zowel natuur als recreatie in een steeds drukere regio. Hier ontstaat een eigen identiteit en er zijn veel projecten en initiatieven die versterkt kunnen worden binnen een groter verhaal. Een gezamenlijk perspectief bestaat uit twee componenten:

- Zonering: bepalen waar grote open ruimtes blijven en waar verdichting mogelijk is, zowel op gebiedsniveau als voor deelgebieden en specifieke plekken.
- Water- en natuursysteem: verbetering van de waterkwaliteit is cruciaal voor recreatief gebruik, waarbij grote oevermoerassen een belangrijke rol kunnen spelen.

Het IJ-team pleit voor een integrale aanpak die zowel de oevers als het land omvat, wat neerkomt op een 'tweede oplevering' van het Randmerengebied. De vraag is welke partijen deze ontwikkeling op zich nemen, zoals provincies, ministeries of Rijkswaterstaat, en welke rol de Gebiedscoöperatie Gastvrije Randmeren kan spelen.

NOTA RUIMTE BIEDT BREED PERSPECTIEF

Laten we eens vooruitkijken. In het voorontwerp Nota Ruimte (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2024) komt een groot aantal trends en ontwikkelingen naar voren. De samenleving en maatschappij zullen de komende decennia ingrijpende veranderingen ondergaan. De bevolkingsgroei zal de komende jaren blijven toenemen, hoewel de omvang van de bevolking op lange termijn onzeker is. Interessant genoeg groeit het aantal huishoudens sneller dan de bevolking zelf, terwijl de beroepsbevolking juist krimpt.

Demografische verschuivingen, zoals een vergrijzende bevolking, zullen de vraag naar zorg en ondersteuning doen toenemen. Tegelijkertijd zullen technologische innovaties en digitalisering de manier waarop we werken, communiceren en leven drastisch veranderen. Sociale verschillen en kansenongelijkheid nemen toe, terwijl de sociale cohesie afneemt. Gezondheid, bestaanszekerheid en kansengelijkheid zijn essentiële voorwaarden voor het principe dat iedereen meedoet. Mensen zijn minder betrokken bij hun buurt en omgeving en zijn minder tevreden over hun sociale contacten. Ze voelen zich niet gehoord, vertegenwoordigd of verbonden. Meedoen, sociale samenhang en verbondenheid zijn belangrijke waarden die onder druk staan. De woningmarkt in Nederland staat onder grote druk, vooral voor starters. De betaalbaarheid van wonen is een groeiend probleem, aangezien de prijzen van zowel koop- als huurwoningen blijven stijgen. De woningmarkt staat voor een grote duurzaamheids- en energieopgave, met name op het gebied van de warmtetransitie. Het verduurzamen van woningen en het overstappen op duurzame warmtebronnen

zijn cruciale stappen die genomen moeten worden om de klimaatdoelstellingen te halen. En er moet meer groene ruimte in de bebouwde gebieden komen om water vast te kunnen houden.

Het economisch herstel verloopt grillig en heeft een grote impact op kleine ondernemers. De arbeidsmarkt verandert, wat aanpassingen en flexibiliteit vereist. Innovatie in regionale ecosystemen is essentieel om brede welvaart te vergroten. Een gunstig vestigingsklimaat trekt bedrijven en talent aan. Mobiliteitssystemen bereiken hun grenzen en het mobiliteitsgedrag wordt gevarieerder, wat nieuwe oplossingen vraagt voor bereikbaarheid en toegankelijkheid van voorzieningen.

Klimaatadaptatie, circulaire economie en energie- en warmtetransitie zijn allemaal afhankelijk van duurzaam waterbeheer. Bedrijven moeten duurzamer produceren en de CO₂-uitstoot verminderen. Met name de veeteelt moet anders en/of kleiner zijn om de uitstoot van nitraten te verminderen en het stikstofprobleem te verkleinen. Bij nieuwe verstedelijking zijn water en bodem leidend. Het tempo van verduurzaming moet omhoog, en ruimtelijke ontwikkelingen moeten aansluiten bij duurzaamheidsambities. Het voorontwerp Nota Ruimte bevestigt de drie breed gedragen principes voor een rechtvaardige verdeling van de ruimte:

- Recht doen aan volgende generaties: niet afwentelen. Keuzes moeten niet zorgen voor het afschuiven naar volgende generaties of andere plekken.
- Recht doen aan schaarste: meervoudig ruimtegebruik. Waar mogelijk moeten functies slim en met kwaliteit worden gecombineerd.
- Recht doen aan eigenheid: gebiedskenmerken centraal. Beschermen en benutten wat er is en toevoegen wat past bij de waarde en het karakter van het gebied.

NIET ALLES KAN ALTIJD EN OVERAL

We zien een toename van het aantal ouderen, een blijvend diverse samenleving, en meer mensen met veel vrije tijd. Er is een grote behoefte aan ontmoetingsplekken, beweging en een gezonde leefomgeving. De sociaal-economische positie van mensen varieert sterk. Om een toekomstbestendige omgeving te creëren, is het essentieel om natuur en waterkwaliteit te beschermen. Dit betekent dat recreatie en toerisme niet altijd en overal mogelijk zijn.

Trigger words: vergrijzing, zorg, technologische innovatie, sociale cohesie, inclusiviteit en participatie, drinkwater, meer woningen, hogere prijzen en verduurzamen van de bestaande voorraad, tekort aan arbeidskrachten, talent, gunstig vestigingsklimaat, bereikbaarheid en toegankelijkheid, klimaatverandering, circulaire economie, energie- en warmtetransitie, stikstofprobleem.

BOUWSTEEN

Het is duidelijk dat het verwezenlijken van toekomst-dromen gebeurt binnen een context van grote maatschappelijke uitdagingen, zoals natuur- en waterbeheer en wettelijke taken en uiteenlopende belangen. De normen voor water en natuur zijn hard. Recreatieve claims daarentegen 'geven mee', zijn minder locatiegebonden en flexibeler. Daarnaast dienen zich 'nieuwe' opgaven aan, met name gezondheid, inclusiviteit en sociale cohesie. Het realiseren van toekomstdromen vereist daarom een behendige aanpak, waarbij met respect voor deze uitdagingen, rollen en belangen genavigeerd en gelaveerd wordt.

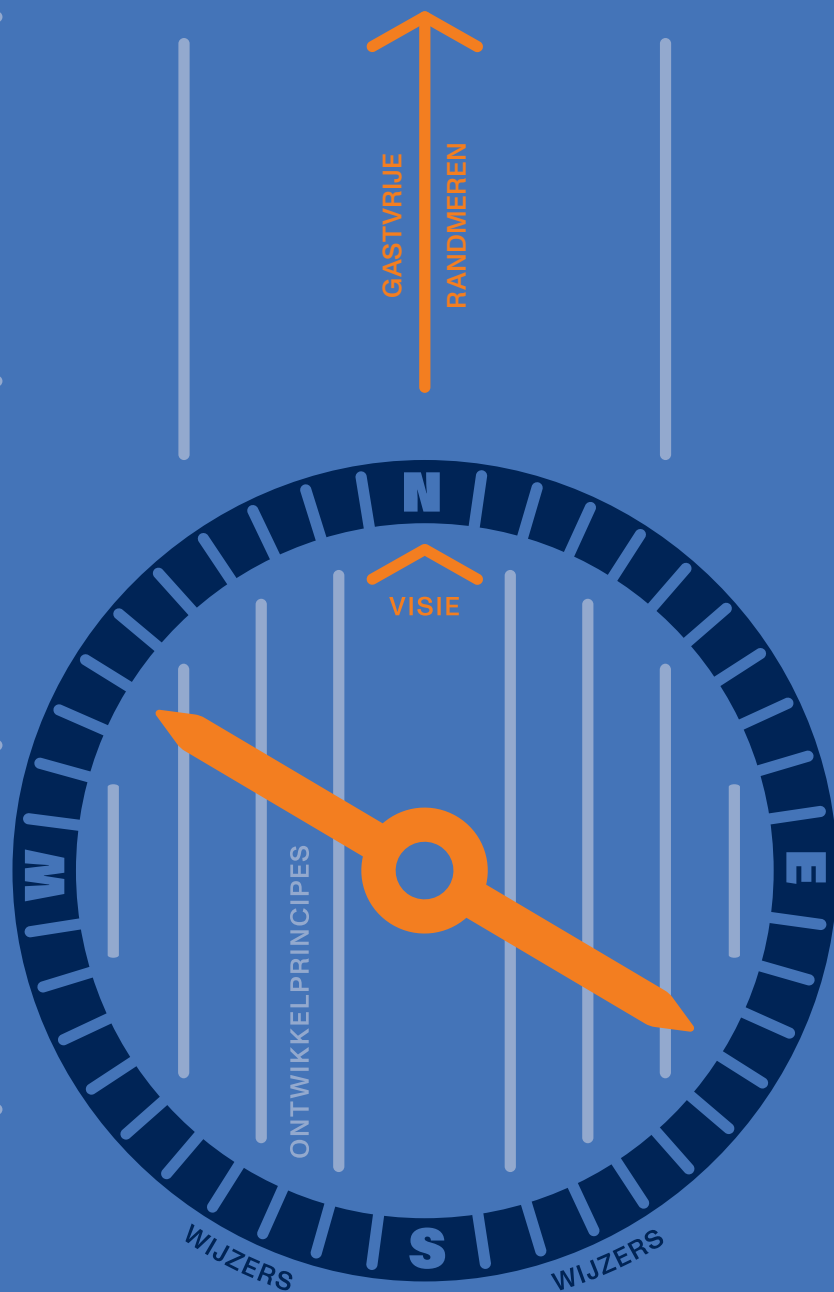
6. HET KOMPAS

Dromen, meningen en beleid. Ze bleken op veel punten op elkaar aan te sluiten. Tezamen vormen alle bouwstenen een lonkend perspectief voor de toekomst van het meer en de rand: het creëren van een gezonde leefomgeving met een balans tussen natuur en recreatie ten behoeve van zowel regionale als lokale inwoners.

De Toekomstvisie is het kompas voor de investeringen van de Gebiedscoöperatie Gastvrije Randmeren voor de periode 2030 - 2035 en een uitnodiging aan gebiedspartners, inwoners en ondernemers om samen te werken aan de toekomst van de Randmeren. Dit kompas bestaat uit vier onderdelen: de ambitie van de gebiedscoöperatie, de visie, de wijzers en de ontwikkelprincipes.

AMBITIE GEBIEDSCOÖPERATIE GASTVRIJE RANDMEREN

“Gastvrije Randmeren is graag initiatiefnemer voor een set projecten waarmee gebiedspartners in gezamenlijkheid de Randmeren een stap verder brengen en verbeteringen realiseren gunstig voor leefkwaliteit van mens en dier. Daarnaast is Gastvrije Randmeren graag gastvrij met de door haar

ontwikkelde Toekomstvisie 2030-2035 en deelt deze online en persoonlijk naar iedere gebruiker, beleid, bestuur en professional en omgevingsvisie in de regio. Dit aanbod geldt tot einde looptijd."

(Ledenvergadering Gebiedscoöperatie
Gastvrije Randmeren, 10 oktober 2024)

VISIE

Deze Toekomstvisie richt zich op het creëren van een gezonde leefomgeving in het Randmerengebied, met een balans tussen natuur en recreatie voor regionale en lokale inwoners. Door de inwoners en gebruikers van het Randmerengebied te betrekken, en hun ideeën te verzamelen en centraal te stellen, is deze visie geformuleerd. De unieke benadering, waarbij niet is uitgegaan van bestaande administratieve grenzen maar van het Randmerengebied, maakt dit ook realistisch door de schaalvoordelen.

KOMPAS

De Toekomstvisie is gebaseerd op drie bouwstenen die inwoners, experts, gebiedspartners en leden naar voren brachten, namelijk betere condities van het water- en natuursysteem, een beter aanbod voor regionale en lokale recreanten en watersporters, en harmonieuzere ruimtelijke keuzes. Deze bepalen de gewenste ontwikkelingsrichting als de wijzers en wijzerplaat van een kompas. Hieronder zijn de wijzers uitgewerkt.

WIJZER I. BETERE CONDITIES VAN HET WATER- EN NATUURSYSTEEM

Deze condities zijn uiteindelijk bepalend voor het recreatieve gebruik van het Randmerengebied. Dit betekent het maximaliseren van de veerkracht van water en land, door natuurlijke processen te herstellen, meer ruimte te geven aan natuur en de biodiversiteit in de omgeving te versterken.

VISIE

Gezonde leefomgeving met
balans natuur – recreatie voor
regionale en lokale inwoners

WIJZER I

Betere condities van
het water- en natuursysteem

WIJZER II

Beter aanbod voor regionale en
lokale recreanten en watersporters

WIJZERPLAAT

Harmonieuzere
ruimtelijke keuzes

Hiervoor kunnen korte- en langetermijnoplossingen worden ingezet. Een verbetering van de waterkwaliteit is noodzakelijk om het systeem echt een impuls te geven. Het verdiepen en ophogen van de waterbodem kan vanuit een geïntegreerde aanpak worden benaderd. “Maar systeemverbetering beperkt zich niet alleen tot maatregelen in en aan de randen van het water. Ook de oude en nieuwe landzijde moet in dit integrale verhaal worden meegenomen. Zo werken we, ruim een halve eeuw na de aanleg van de Randmeren, aan een ‘tweede oplevering’ van dit gebied” (IJ-team). Deze wijzer bevat de volgende onderdelen:

- Gezondere flora en fauna: het behoud van biodiversiteit is cruciaal voor de ecologische gezondheid van het Randmerengebied. Er zullen maatregelen worden genomen om habitats te herstellen en te beschermen, zoals het aanleggen van natuurcorridors en het bevorderen van inheemse plant- en diersoorten.
- Meer kennis en bewustzijn: een bijkomend doel is om regionale en lokale inwoners meer kennis en bewustzijn bij te brengen over water- en natuursystemen, zodat verbeteringen duurzaam zijn. Dit kan op verschillende manieren worden bereikt. Educatieve programma's kunnen het bewustzijn over biodiversiteit vergroten en de betrokkenheid van de gemeenschap stimuleren. Daarnaast kunnen planten helpen om de CO₂-uitstoot te compenseren en de biodiversiteit te verbeteren. Door specifieke plekken in te richten als dierenparadijzen, kunnen bezoekers genieten van de natuur en dieren in hun natuurlijke habitat observeren.

WIJZER II. BETER AANBOD VOOR REGIONALE EN LOKALE RECREANTEN EN WATERSPORTERS

Het Randmerengebied biedt een schat aan mogelijkheden voor recreatie en watersport, maar er is ruimte voor verbetering om beter in te spelen op de behoeften van regionale en lokale inwoners. Door het aanbod te richten op deze groepen, kunnen meer kleinschalige, tijdelijke en toegankelijke activiteiten (ook voor mensen met beperkte mobiliteit)

worden georganiseerd, zoals wandel- en fietsroutes en wandel- en fietsrondjes, zeil- en surflessen, kano- en sup-verhuur, picknickplaatsen, informatie- en educatiecentra, festivals en culturele evenementen op de stranden en in de jachthavens. Hierbij passen ook avontuurlijke activiteiten, zoals ziplining over de meren, drijvende campings, boomhutten, natuurlijke speeltuinen, klimbossen en waterparken voor kinderen. Rustige zones voor kanoën en vissen zullen zorgen voor ontspanning en plezier. De variatie in waterdiepte maakt een divers aanbod aan recreatie mogelijk, van ondiepe speel- en snorkelzones voor kinderen tot diepere wateren voor duiken en zwemmen. Daarnaast kan de samenwerking met lokale ondernemers worden versterkt, zoals culinaire routes langs de waterkant, cultureel erfgoedevenementen (havendagen, sleepbootdagen, botterdagen, ...) en natuurwandelingen die de rijke biodiversiteit benadrukken. Zo versterkt het Randmerengebied het imago van een trekpleister voor de eigen gemeenschap en voor de regionale recreant en watersporter. Deze wijzer bevat de volgende onderdelen:

- Aantrekkelijker routes voor wandelaar en langzame fietser: maak het rondje Randmeren ook aantrekkelijk voor de langzame recreant. Doe dit op een manier die past bij de omgeving; juist stedelijk of juist met aandacht voor de natuur. Voor de snelle fietser (racefietser) is er al een volledig geasfalteerd rondje.
- Aantrekkelijker overstappunten: maak goede overstappunten tussen veerboten, fietsroutes en openbaar vervoer. Zorg ervoor dat mensen hier een laadpunt voor de fiets en de telefoon, een infopunt van de omgeving, en een hapje en drankje kunnen vinden.
- Vergroten van de aantrekkelijkheid gedurende het hele jaar: juist voor de lokale en regionale bezoekers is het aantrekkelijk als er elk seizoen wat te doen is. In de winter en in de herfst worden de Randmeren als erg stil ervaren. Elk seizoen heeft zijn eigen charme, van de bruisende zomer tot de serene winter, met mogelijkheden voor plezier, ontspanning en ontdekking.

Een bestemming waar natuur, rust, en recreatie in elk seizoen samensmelten. Er is vaker iets te beleven. Door op specifieke locaties en momenten iets te organiseren, ontstaat er enerzijds economische kansen en anderzijds meer rust voor de natuur.

- Innovatiever en duurzamer Randmerengebied voor fijnproevers en liefhebbers van natuur en recreatie: door te investeren in gedurfde en innovatieve projecten op het gebied van duurzaamheid, biodiversiteit en recreatie, kunnen de Randmeren een voorbeeld worden van hoe natuur en recreatie hand in hand kunnen gaan.

WIJZERPLAAT. HARMONIEUZERE RUIMTELIJKE KEUZES

De Gebiedscoöperatie Gastvrije Randmeren wil deze harmonieuzere ruimtelijke keuzes stimuleren en ziet graag dat de provinciale en landelijke overheid in het kader van bijvoorbeeld het Natura 2000 beheerplan, provinciale omgevingsvisies en/of ruimtelijke nota's inzichtelijk maakt waar de ruimtelijke maten groot moeten blijven en waar verdichting mogelijk is. Ook van belang is hierbij welke plekken rustig moeten blijven en waar juist meer activiteit en dynamiek gewenst is. Deze vragen moeten eerst op de schaal van het gehele Randmerengebied worden beantwoord, waarna hetzelfde proces herhaald wordt voor kleinere deelgebieden en specifieke locaties. Door deze aanpak ontstaat een gebalanceerde en weloverwogen ruimtelijke keuze, waarbij zowel de behoefte aan rust als aan levendigheid in verschillende delen van het gebied in acht wordt genomen. Dit zorgt voor een harmonieuze ontwikkeling die aansluit bij de diverse behoeften en functies van het Randmerengebied. Deze wijzerplaat bevat de volgende onderdelen:

- Opstellen, vaststellen en handhaven van zonering: creëer duidelijke zones voor bevaarbaarheid en beschermde natuur waar mens en natuur harmonieus naast elkaar bestaan. Naast aanpassingen in de inrichting, vraagt dit ook om veranderingen in gedrag van recreanten. Dit kan op korte termijn effect sorteren.

- Meer overgangen water-land creëren: in de kustzone is het belangrijk om meer geleidelijke overgangen tussen land en water te creëren, met oog voor waterveiligheid, ecologie, energiewinning en recreatie. De kustzone moet ruimte bieden voor beweging en verblijf voor zowel mensen, planten als dieren, terwijl de primaire waterkering duidelijk belangrijk blijft in het landschap.
- Monitoren van de effecten van recreatie op de leefomgeving: recreatief medegebruik kan altijd negatieve effecten hebben. Door de impact van recreatieve activiteiten te monitoren, kan worden bijgestuurd als de effecten van het recreatief gebruik te groot worden (het zogenaamde 'hand-aan-de-kraan-principe').

ONTWIKKELPRINCIPES

Op basis van de meningen over knelpunten en kansen van inwoners, experts, gebiedspartners en leden zijn ontwikkelprincipes opgesteld. Deze principes vormen het fundament voor de wijzers van betere condities van het water- en natuursysteem, een beter aanbod voor de regionale en lokale recreanten en watersporters, en harmonieuzere ruimtelijke keuzes. Ze bieden richting en inzicht voor projecten die aansluiten bij de doelen van Gebiedscoöperatie Gastvrije Randmeren.

PRINCIPE 1		
Kwaliteit toevoegen		mooi, fijn, robuust
PRINCIPE 2		
Creatief benutten		kijk eerst daar waar al iets is
PRINCIPE 3		
Inclusief aanbieden		toegankelijk voor iedereen
PRINCIPE 4		
Natuur versterken	elk initiatief draagt bij aan versterken van natuur	
PRINCIPE 5		
Beleid onderkennen	mogelijkheden verkennen via experimenten	

ONTWIKKELPRINCIPE I.
KWALITEIT TOEVOEGEN

We onderscheiden verschillende kwaliteiten: mooi, fijn en robuust. Initiatieven die kwaliteit toevoegen aan het meer en/of de rand zijn in principe aantrekkelijk.

- Mooi verwijst naar de esthetische beleving van de omgeving, ook wel aangeduid als belevingswaarde. Het gaat om hoe de aantrekkelijkheid en de schoonheid van water en land zijn voor de mensen die het bezoeken. Denk aan landschap en natuur, zicht over het Randmeer, cultureel erfgoed en kunst.
- Fijn heeft betrekking op het gebruiksgemak en de functionaliteit van het meer en de rand, ook wel aangeduid als gebruikswaarde. Het betekent dat de omgeving praktisch en comfortabel is voor verschillende activiteiten, zoals zwemmen, snorkelen, zeilen, suppen, wandelen, fietsen, recreëren en andere vormen van gebruik. Het gaat om fysieke, sociale en financiële toegankelijkheid, veiligheid en het voorzien in de behoeften van de gebruikers.
- Robuust betekent dat de omgeving duurzaam en toekomstbestendig is, ook wel aangeduid als toekomstwaarde. Een robuuste ruimte kan tegen een stootje en blijft functioneel en aantrekkelijk, zelfs bij veranderende omstandigheden zoals klimaatverandering of intensiever gebruik. Het omvat aspecten zoals ecologische veerkracht, onderhoudsgemak en langetermijnduurzaamheid.

ONTWIKKELPRINCIPE II.
CREATIEF BENUTTEN VAN HET BESTAANDE

Aantrekkelijk zijn initiatieven die beginnen met bestaande functies en structuren en deze in lijn met onze toekomst-dromen verbeteren. Nederland is bijna volledig 'bestemd', wat betekent dat bijna elke plek een specifieke functie heeft. Er is nauwelijks onbenut land. Gezien de aanzienlijke ruimteclaims nu en in de toekomst en de nieuwe wensen, zullen functies veranderen: van groen naar blauw, van blauw naar rood, van paars naar rood. Meer en rand zullen intensiever

of extensiever door de mens worden gebruikt. Kijk naar wat er is en of verbetering, aanpassing of combinatie mogelijk is. Bepaalde functies kunnen ook uitstekend samengaan, zonder dat dit afbreuk doet aan hun werking of uitstraling.

ONTWIKKELPRINCIPE III. INCLUSIEF AANBIEDEN

Zorg ervoor dat de initiatieven gericht zijn op toegankelijkheid voor iedereen (in de toegankelijke delen van de Randmeren). Inclusie betekent dat iedereen, ongeacht achtergrond, sociaal-economische status of fysieke gesteldheid volledig deelneemt aan de samenleving, met gelijke rechten en plichten. Het is het tegenovergestelde van uitsluiting en discriminatie. Inclusie vormt de basis voor een rechtvaardige en samenhangende samenleving.

ONTWIKKELPRINCIPE IV. NATUUR VERSTERKEN

Dit is mogelijk door middel van initiatieven in het Randmerengebied of erbuiten. Het versterken van de natuur op het meer of op en langs de rand is een ontwikkelprincipe dat centraal staat bij de meeste toekomstdromen. Natuurversterking kan ook buiten het Randmerengebied plaatsvinden. Idealiter vindt dit binnen het Randmerengebied plaats.

ONTWIKKELPRINCIPE V. BELEID ONDERKENNEN

We werken binnen de kaders van nationaal, provinciaal en lokaal beleid. Deze Toekomstvisie heeft immers niet als doel om het beleid te veranderen, maar richt zich op inspireren tot en zoeken naar een gezamenlijk toekomstbeeld voor alle meren en de rand. Het is een zoektocht naar een gedeelde visie, een verhaal dat ons allen verbindt en inspireert om samen te werken aan een duurzame en veerkrachtige toekomst. Wel zijn er via (een aantal) experimenten mogelijkheden om het beleid te versterken. Deze kaders hebben vooral betrekking op natuur en planologisch-juridische afspraken (over bestemming en zonering).

BOUWSTEEN

Het kompas met de wijzers en wijzerplaat geeft richting aan de agenda en nieuwe initiatieven die de komende jaren nog naar voren komen. Initiatieven dragen bij aan betere condities van het water- en natuursysteem en/of een beter aanbod voor de regionale en lokale recreant en watersporter en/of harmonieuzere ruimtelijke keuzes. De vijf ontwikkelprincipes voor de initiatieven zijn daarbij leidend: kwaliteit toevoegen, creatief benutten, inclusief aanbieden, van het bestaande natuur versterken en beleid onderkennen.

7. SAMENWERKEN AAN UITVOERING

Door samen te werken aan de ambitieuze doelen van de gebiedscoöperatie, blijven vele partijen betrokken. Dit gezamenlijke werken aan de uitvoering van ideeën in en langs de Randmeren bevordert kennisontwikkeling en leidt tot innovatieve oplossingen. In diverse samenstellingen zullen partijen nieuwe initiatieven ontwikkelen. Iedere partner werkt vanuit zijn eigen kracht.

VAN TOEKOMSTDROOM
NAAR WERKELIJKHEID

Het verzamelen van ideeën was de eerste stap. Nu is het tijd om de verzamelde inzichten en suggesties om te zetten in concrete plannen en acties. Het realiseren van deze Toekomstvisie vergt inzet, doorzettingsvermogen en een gedeeld gevoel van verantwoordelijkheid. Het omzetten van toekomstdromen in werkelijkheid is een spannend en boeiend proces. Met gezamenlijke inspanning van allen kunnen we toekomstdromen omzetten in een mooie en duurzame toekomst. Het is belangrijk dat iedereen zich gehoord voelt en kan bijdragen aan de uitvoering van de plannen.

Communicatie speelt een sleutelrol in het succes van dit traject. Regelmatige updates via nieuwsbrieven, sociale media en lokale bijeenkomsten houden de gemeenschap geïnformeerd en betrokken. Flexibiliteit is een andere belangrijke voorwaarde. Door open te staan voor aanpassingen en continu te evalueren wat werkt en wat niet, kan het project zich ontwikkelen en verbeteren.

Samen, met vastberadenheid en samenwerking, kunnen we de toekomstdromen voor de Randmeren omzetten in een tastbare, positieve werkelijkheid. Hoewel dit uitdagend is, is het van groot belang voor vandaag, morgen en de toekomst van de Randmeren. Werken aan de toekomst betekent: nu uit de startblokken komen!

FORMELE ROLLEN GEBIEDSPARTNERS
ALS UITGANGSPUNT

Het realiseren van initiatieven in de Randmeren vraagt altijd om samenwerking tussen diverse gebiedspartners. Alle partners hebben eigen rollen, taken en middelen.

GEMEENTE	RIJKSWATERSTAAT
Gemeentelijk beleid ontwikkelen Vergunningen verlenen Initiatieven faciliteren Projecten uitvoeren	Beheer rijkswateren Beheer rijkswegen en hoofdvaarwegen Vergunningen verlenen
WATERSCHAP	TERREINBEHEERDER
Waterbeheer Beheer dijken Natuurbeheer in/ aan water Zwemwater controleren Beheer vaar- en landwegen Afvalwater zuiveren	Bossen, natuurgebieden en landschappen beheren, herstellen en ontwikkelen Recreatie bevorderen Kennis over natuur bevorderen
PROVINCIE	
Provinciaal beleid ontwikkelen Onderhoud provinciale infrastructuur Beheer en ontwikkeling natuur Vergunningen verlenen Subsidies verstrekken	

Bron: rijksoverheid.nl

ROLLEN EN TAKEN
GEBIEDSCOÖPERATIE

Gezamenlijk maken de betrokken partijen hun ambities waar, zowel in grote als kleine groepen, en binnen vaste of tijdelijke samenwerkingsverbanden. De gebiedscoöperatie vervult hierin verschillende rollen.

GEZAMENLIJKE INZET GERICHT
OP CONCRETE UITVOERING

De ervaring leert dat gebiedsprocessen en het realiseren van initiatieven in een context van botsende belangen ingewikkeld is en vaak lange tijd in beslag neemt. Een vinding van de afgelopen jaren is het organiseren van tijdelijke samenwerkingen en tijdelijke oplossingen. Tijdelijke samenwerking is een flexibele vorm van samenwerking, waarbij inwoners en/of ondernemers tijdelijk samenwerken aan een project of doel. Dit biedt de mogelijkheid om snel en effectief te reageren op veranderende marktbehoeften en trends. Door de tijdelijke aard van de samenwerking kunnen deelnemers hun krachten bundelen zonder langdurige verplichtingen aan te gaan, wat innovatie en creativiteit bevordert. Bovendien maakt de pop-up-samenwerking het mogelijk om expertise en middelen te delen, waardoor de efficiëntie en de kans op succes worden vergroot. Dit is vooral populair waar snelheid en aanpassingsvermogen cruciaal zijn.

De kans op een succesvolle samenwerking neemt toe als partners open naar elkaar zijn; als ze vertellen wat ze geprobeerd hebben en vertellen waartoe dat heeft geleid. Elkaar informeren over en het bespreken van successen en tegenvallers helpt de Randmeren. Alle partners zoeken naar kwaliteit, nu en in de toekomst. Dit vraagt naast openheid en samenwerking ook om vindingrijkheid en nieuwsgierigheid naar het onbekende.

SAMEN MET INWONERS EN ONDERNEMERS

De inbreng van 1.000 mensen vormt de basis van deze Toekomstvisie en de agenda van initiatieven. Het is belangrijk om in het vervolg de frisse blik van deze toekomstdromen en ideeën en ook de enorme betrokkenheid die bleek tijdens de Randmerenssessies te behouden. Het complexe speelveld van wettelijke taken, grote maatschappelijke opgaven, en inbreng, behoeften en wensen van de inwoners van het Randmerengebied vragen om creativiteit en zo veel mogelijk transparantie. De komende jaren staat de gebiedscoöperatie open voor initiatieven en worden publieke participatie en co-creatie aangemoedigd en gestimuleerd. Met de actieve inzet van inwoners en ondernemers benut de gebiedscoöperatie de kennis die zij hebben en sluit aan bij het groeiend maatschappelijk verantwoordelijkheidsgevoel. De overtuiging is dat dit bijdraagt aan de kwaliteit van plannen en projecten en aan het gevoel van betrokkenheid en eigenaarschap.

Zo trekt de gebiedscoöperatie de participatieve lijn van het opstellen van de Toekomstvisie door naar de uitvoering. De coöperatie was al gewend om inwoners te informeren en te betrekken bij de uitvoering van plannen en samen te werken met gebiedspartners en ondernemers (donkerblauwe delen schema). Daar komen de komende jaren meer communicatieve en faciliterende rollen bij (oranje delen schema). Hiermee worden inwoners uitgenodigd om initiatief te nemen. Verschillende typen initiatieven en projecten vragen om verschillende participatieve aanpakken. Steeds overweegt de coöperatie in afstemming met de gebiedspartners welke aanpak passend is. Belangrijk onderdeel van de faciliterende rol van de gebiedscoöperatie is de link met de gemeente waarbinnen het initiatief speelt. De coöperatie kan fungeren als loket, als verbinder en als tolk/vertaler; vanzelfsprekend neemt de coöperatie niet de formele rol van de gemeenten over. Een welkome toevoeging zou een kwaliteitsteam kunnen zijn dat inspiratie meegeeft aan projecten en initiatieven; dus geen kwaliteitsteam dat achteraf plannen beoordeelt.

Mogelijk kan worden aangesloten bij het IJ-team of een team van de experts die betrokken zijn geweest in het traject van de Toekomstvisie. Voor de invulling van haar rol in participatie hanteert de coöperatie de volgende richtlijnen.

WAT HELPT

Oproep tot initiatief
Uitproberen en leren
Vraagstukken voorleggen
Verbinden met andere partijen

WAT HELPT NIET

Agenda willen bepalen
Blijven onderzoeken
Oplossingen voorleggen
Zelf overnemen

AGENDA VAN INITIATIEVEN

In het gastvrije Randmerengebied komt alles samen: kansen en kwaliteiten worden benut, knelpunten aangepakt. De focus ligt op duurzaamheid en toekomstbestendigheid. Er wordt zowel naar de lange termijn als naar de activiteiten en projecten van morgen gekeken. Na het bepalen van de richting met het kompas en zijn wijzers, en het inrichten via samenwerking, is het nu tijd voor actie, voor het doen.

Op basis van de toekomstdromen en het kompas is een agenda van initiatieven opgesteld. Deze agenda is bedoeld als kortetermijnbestemming op een lange reis. Via de website is de actuele agenda te raadplegen.

Scan de QR-code om naar de agenda van initiatieven te gaan. Mocht je een idee of initiatief willen aandragen, neem dan contact op via info@toekomstvisierandmeren.nl

BOUWSTEEN

Samenwerken aan de uitvoering gaat over de inrichting van de agenda van initiatieven. Voor de agenda van initiatieven nemen we mee: handel met respect voor verantwoordelijkheden, rollen en toegevoegde waarde. De komende jaren neemt het belang van participatie van inwoners en ondernemers toe.

Lined area for notes, consisting of multiple horizontal lines.

NOTITIES

NOTITIES

NOTITIES

NOTITIES

NOTITIES

UITGAVE

Van het meer en de rand
Toekomstvisie voor
de Randmeren 2030-2035
(2025)

IN OPDRACHT VAN

Gebiedscoöperatie Gastvrije
Randmeren

PROJECTTEAM

Gebiedscoöperatie Gastvrije
Randmeren
Eveline van der Beek
Peter Beelen
Rita Braam
Niek Heijboer
Aart Schoenmaker

BMC

Rob van Hilten
Nora van der Linden
Marco Kerstens
Charlotte Nauta
Simke van Oijen
Shannon Roest
Bart Schepers

Vandejong Creative Agency

Abigail Baccouche
Julia van Baren
Joline van Berkestijn
Floris van Driel
Zhizhong Keene
Costanza De Luca
Youri Spaaij
Cyril van Sterkenburg
Jill Vink

CONCEPT & VORMGEVING:

VANDEJONG CREATIVE AGENCY
Cyril van Sterkenburg
Floris van Driel
Costanza De Luca

REDACTIE: BMC

Marco Kerstens
Charlotte Nauta

BEELDREDACTIE:

VANDEJONG CREATIVE AGENCY
Floris van Driel
Costanza De Luca

BEELDEN

Gebiedscoöperatie
Gastvrije Randmeren

DRUKWERK

NPN Drukkers

Deze Toekomstvisie is gemaakt
dankzij de inbreng van inwoners,
ondernemers, gebiedspartners,
experts en onze leden.

We nodigen je uit om de inhoud
vrij te delen, te gebruiken en
te verspreiden, zodat de ideeën
en inzichten die hierin staan
zoveel mogelijk mensen
kunnen bereiken en inspireren.

Doe dit met respect voor
de oorspronkelijke context
en met bronvermelding in het
kader van de toekomst van
de Gebiedscoöperatie Gastvrije
Randmeren. Aanvullend
beeld is op te vragen bij
Eveline van der Beek [evdbeek@
gastvrijerlandmeren.nl](mailto:evdbeek@gastvrijerlandmeren.nl)

LUISTER NAAR MEER VERHALEN

Een podcast over de toekomst van de Randmeren

Scan de QR-code
om de podcast
te beluisteren

De Gebiedscoöperatie Gastvrije Randmeren presenteert een toekomstvisie waarin water, natuur en mens harmonieus samenkomen. Met input van gemeenten, partners, inwoners en ondernemers schetst 'Van het meer en de rand' een inspirerend beeld voor dit unieke gebied. De toekomstvisie is ter inspiratie en een open oproep aan iedereen die zich betrokken voelt. Deel jouw creatieve ideeën of concrete plannen.

